Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 208/2022 vp)

Vantaan kaupunki kiittää hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi.

Vantaan kaupunki kannattaa kuntien roolin vahvistamista kotoutumisen edistämisessä ja pitää lain uudistamistavoitteita lähtökohtaisesti myönteisenä. Lain uudistamisella pyritään tehostamaan ja nopeuttamaan maahan muuttaneiden kotoutumista ja työllistymistä. Lakiesitys tavoittelee ohjauksen ja neuvonnan saatavuuden parantamista, työvoiman ulkopuolella olevien maahan muuttaneiden tehokkaampaa tavoittamista ja ohjautumista työmarkkinoille, sekä kotoutumispalveluiden kokonaisvaltaisempaa ja työelämälähtöisempää toteutusta.

Keskeiset tavoitteet

Vantaan kaupunki kannattaa työllistymisen nostamista aikuisten maahan muuttaneiden kotoutumisen keskeiseksi tavoitteeksi. Vieraskielisen väestön määrä tulee kasvamaan voimakkaasti tulevina vuosina ja heidän työllistymisensä mahdollistaminen on ensiarvioisen tärkeää koko yhteiskunnan kannalta. Koulutus ja työllistyminen ovat parhaita yhteiskuntaan kiinnittymistä ja kotoutumista edistäviä keinoja. Maahan muuttaneet ovat kuitenkin heterogeeninen ryhmä, ja on tärkeää huomioida myös erilaiset palvelutarpeet sekä vahvistaa kotoutumista edistäviä palveluita kaikissa julkisissa palvelurakenteissa.

Lakiesitys nostaa naisten tavoittamisen ja työllistymisen edistämisen keskeisiksi toimenpiteiksi, ja Vantaan kaupunki kannattaa tätä tavoitetta. Erityisesti perhesyistä maahan muuttaneille naisille tulee olla tarjolla riittävästi kohdennettua kotoutumista tukevaa palvelua. Vantaan kaupunki pitää myönteisenä ehdotusta lastenhoidon ja kotoutumispalveluiden yhdistämisestä. Palvelun järjestämisestä aiheutuvat kustannukset tulee kuitenkin ottaa huomioon valtion korvauksissa kunnille.

Kotoutumisajan keston lyhentäminen

Vantaan kaupungin näkökulmasta kotoutumisajan lyhentäminen saattaa asettaa haasteita tehostettua kotoutumisen tukea tarvitseville kohderyhmille ja pahimmillaan jopa haitata kotoutumisen onnistumista. Kotoutumisajan tai kotoutumissuunnitelman keston lyhentäminen ei tehosta kotoutumista tai työllistymistä, sillä tuloksellisuuteen vaikuttavat ensisijaisesti riittävä rahoitus ja resursointi. Mitä tehokkaammin asiakas ohjataan heti alkuvaiheessa sopivan palvelun piiriin, sitä paremmin hänen tilannettaan saadaan edistettyä. On myös hyvä huomioida, että pääkaupunkiseudun kunnissa on runsas joukko kotoutumisajan ylittäneitä, mutta tosiasiassa vastaavan palvelun tarpeessa olevia. Tämän kohderyhmän palveluille tulee taata riittävä rahoitus.

Monella kotoutujalla ja maahan muuttaneella on myös vahva tarve osaamisen kehittämiseen koulutuksen kautta, joka voi hetkellisesti hidastaa työllistymistä. Pitkän tähtäimen osaamisen kasvattaminen on kuitenkin kuntien, mutta myös työmarkkinoiden etu, sillä se turvaa osaavan työvoiman saatavuutta tulevaisuudessa. Myös yhteiskunnan ja työmarkkinoiden vastaanottavuus laajemmin on keskeisessä roolissa työllistymisen edistämisessä.

Kotoutumisajan ylittäneiden, mutta vastaavan palvelun tarpeessa olevien kohderyhmä on suuri ja vaatii myös tehostettua palvelua pääkaupunkiseudun kunnissa. Yhteiskunnan ja työmarkkinoiden vastaanottavuus on keskeisessä roolissa tämän kohderyhmän työllistymisen edistämisessä. Yrityksille ja organisaatioille tulisi luoda kannustimia kielikoulutuksen ja työn yhdistämiseen.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden huomiointi

Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat tärkeitä toimijoita varsinkin pakolaistaustaisten maahan muuttaneiden kotoutumisen edistämisessä. Esityksessä ei nosteta esille sosiaalihuollon ammattilaisten tehtävää yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämisessä, syrjäytymisen ehkäisemisessä sekä hyvinvoinnin lisäämisessä, jotka ovat kotoutumisen edistämisen keskeisiä elementtejä. Hyvinvointialueet tulee myös velvoittaa järjestämään erityistä tukea, terveys- ja sosiaalipalvelua tarvitseville kotoutujille sekä maahan muuttaneille, ja tähän tulee kohdentaa riittävästi voimavaroja.

Rahoitus ja resursoinnin varmistaminen

Keskeinen tekijä uudistuksen onnistumiseen on riittävä resursointi ja rahoitus kunnille. Lakiuudistus tuo kunnille huomattavan määrän uusia tehtäviä, joiden toteuttamiseksi tulee osoittaa riittävät taloudelliset resurssit. Rahoituksessa tulisi huomioida myös pääkaupunkiseudun erityisyys, sillä suurin osa maahanmuutosta keskittyy pääkaupunkiseudun kuntiin. Muualta Suomesta pääkaupunkiseudulle muuttaa myös huomattava määrä vieraskielisiä, joilla usein on edelleen tarvetta kotoutumispalveluille myös kotoutumisajan jälkeen. Laskennalliset korvaukset eivät riitä kattamaan näitä palveluiden järjestämisestä aiheutuvia todellisia kustannuksia.

Lisätiedot: Suvi Lindén
Asiakkuuspäällikkö, kotoutujien ja vieraskielisten palvelut
Vantaan kaupunki
p. 040 3562613
suvi.linden@vantaa.fi